

Keijo Savolaisen kaksi evakkomatkaa

Nina Sevón

Keijo Savolainen syntyi Terijoella Koivikon kylässä vuonna 1932. Keijon isällä oli kuljetusliike. Äiti kävi töissä Sorinin kotelotehtaalla. Keijo aloitti koulunkäyntinsä syksyllä 1939. Keijo oli perheen ainokainen ja koko suvun silmäteri. Rautatie veti Keijoa ja naapurin poikia puoleensa. Naapurin poikien isä oli armeijan palveluksessa ja sitä kautta Keijon elämään kulkeutui aavistuksia sodan läheisyydestä. Syyskuun lopulla 1939 tuli ilmoitus liikekannallepanosta. Keijon isä joutui kertausharjoituksiin. Syys- ja lokakuun vaihteessa ilmoitettiin, että seuraava aamuna klo 6 lähtee juna kasarmiraitteilta. Raiteilla odotti härkävaunujuna, johon Terijoen pitäjän naiset, lapset ja vanhukset ohjattiin. Junamatkasta Heinolaan Keijo muistaa sen verran, että junassa itkettiin, naurettiin ja yritettiin pitää yllä huumoria. Erityisesti Keijon mieleen on jäänyt kuokkalalainen mies, joka istui härkävaunussa jalat ulkona roikkuen. Lahden ylikulikutunnelin kohdalla hän sanoi: "Katsokaa täältä tulee toisen luokan mustalaisia". Ruokailu ja peseytyminen oli järjestetty Heinolan kylpylään. Lapsi aisti vastaanotossa jonkinlaisen ynseyden. Koululla nukuttiin olkien päällä. Ruoka oli tyydyttävää. Kaksi viikkoa oltiin Heinolassa. Äiti sai kuulla isältä, että Terijoella oli rauhallista. Marraskuun alkupäivinä päätettiin lähteä takasin Terijoelle.

Äiti ja Keijo matkustivat junalla Viipuriin, jossa heidät pysäytettiin. Sanottiin, että Terijoki on sotatoimialuetta, johon ei saa viedä lapsia. Äiti soitti komendantille Terijoelle, joka neuvoi tulemaan seuraavalla junalla. Jos sotapoliisi alkaa häätämään pois, sanokaa, että paperit ovat valmiina Terijoen asemalla. Terijoelle tullessa junat aloittivat jarruttelun juuri Savolaisten kodin kohdalla. Äiti ja poika olivat menneet

Viipurissa junan viimeiseen vaunuun. Junan saapuessa Terijoelle Keijo hyppäsi hitaasti kulkevasta junasta ja juoksi kotiin. Hän istahti rappusille odottamaan äitiä. Elämä sotatoimialueella oli hiljaista. Ulkona ei päivisin uskallettu liikkua. Vasta illalla mentiin ulos, pilkottiin puut ja vaihdettiin vedet ja valmistettiin ruoka. Kolme viikkoa Savolaiset saivat olla kotona. Marraskuun viimeisen päivän aamuna klo 6 venäläiset alkoivat ampumaan Kronstadtista. Ammukset lensivät kasarmiin, aseman ja kodin ylitse Puhtulan suolle. Keijo veti jalkaansa suutarin tekemät saappaat, pyjaman päälle ulsterin ja päähänsä karvahatun. Taskuun hän otti margariinipakkauksista keräämänsä kuvat ja huuliharpun ja lähti juoksemaan kohti asemaa. Äiti huusi, että älä mee. Jos pommi osuu, toinen jääpi yksin. Keijo pysähtyi kuusiaidan päähän odottelemaan äitiä. Edellisenä iltana leivotut pullat jäivät kotiin. Juna odotteli asemalla pillit soiden. Junassa oli Keijon muistikuvan mukaan kaksi vaunua, jotka olivat tupaten täynnä ihmisiä. Junalla mentiin Mäntyharjulle ja sieltä linja-autolla Pertunmaalle Höltän kylään. Keijon mamma oli lehmien kanssa jo siellä. Lehmät oli sijoitettu nimismiehen navettaan. Nimismies järjesti heille mökin. Mamma otti hoiviinsa myös kaksi tuttavaperheen orpolasta, joiden isä oli kaatunut talvisodassa ja äiti oli kuollut keuhkotautiin. Sotatalvi kului Pertunmaalla.

Keväällä tuli kutsu saapua Järvenpäähän, jossa heidät majoitettiin seurojentalon oljille. Harjuvaaran saha tarvitsi autonkuljettajaa ja Keijon isä sai paikan. Kesän jälkeen armeija palautti isälle auton. Isä aloitti työt autonkuljettajana. Vuonna 1946 perhe muutti Teriojalle omaan taloon. Heti kun tuli mahdolliseksi Keijon vanhemmat matkustivat entiselle kotiseudulle. Keijo kieltäytyi lähtemästä. Keijon hoidellessa iäkkään isänsä asioita, hän sai käsiinsä Teri-Säätiön isälle lähettämän matkakirjeen, jota lukiessaan syntyi halua nähdä entinen kotiseutu. Keijo kävi Terijoella ensimmäistä kertaa noin 5 vuotta sitten. Jo Keskikylällä muistikuvat lapsuudesta tulvivat mieleen. Rautatie auttoi kotipaikan paikantamisessa. Koivikosta ja lapsuuden pihapiiristä oli jäljellä vain vähän. Ensimmäisen käyntinsä jälkeen Keijo on käynyt Terijoella lähes vuosittain. Keijon poika on ollut kahdesti mukana ja tänä vuonna matkassa oli myös Keijon pojan poika Jesse. Savolaisen perheessä ollaan kiinnostuneita suvun juurista.